

ספר
עוף השמים

סימן א'

ה'שלו' שאכלו ישראל במדבר

ג' שיטות איזה עוף הוא ה'שלו' האמור בתורה, והמסורה עליהם בזמן הזה
(י"ד סי' פ"ב)

דעת רש"י דפסיוני היינו פירדי"ץ

דיעה א' - בביאור מהו השלו שאכלו
ישראל במדבר היא רש"י במס' ב"ק
נ"ה. על הגמ' שם תרגול וטוס ופסיוני
כלאים זה בזה, וברש"י ד"ה פסיוני כתב
"מין שלו שקורין פירדי"ץ" וא"כ יוצא
דהשלו שירד במדבר היינו הפסיוני ופסיוני
היינו פירדי"ץ. והנה מצינו בעוד מקומות
נזכר העוף פירדי"ץ, והוא בשמואל (א', כ"ו,
כ) דוד המלך מדבר על שאול - "כי יצא
מלך ישראל לבקש את פרעש אחד כאשר
ירדף הקנא בהרים", וברש"י "עוף ששמו
קורא ובלע"ז פירדי"ץ, וכן קורא דגר ולא
ילד (ירמ' י"ז), ומרדך אחר קני שאר עופות
ויושב על ביציהם" עכ"ל רש"י. וכן פי'
הרד"ק שם פירדי"ץ. ועי' ג"כ ברמב"ם
(פיה"מ חולין ריש פ"ב) דקורא היא עוף ידוע
פירדי"ץ בלע"ז, וכע"ז פי' הרע"ב

בטרם נבוא לבאר השיטות, נפן ונראה
במקור הפסוקים, ופירושי רבותינו
הראשונים:



שלו היינו פסיוני

בתוה"ק פ' בשלח (שמות ט"ז, י"ג) ויהי בערב
ותעל השלו וגו'. ובתרגום יונתן
שם תירגם ע"ז "פסיונין". וכן בגמ'
קידושין ל"א. יש מאכיל לאבא פסיוני וכו'.
ופירש"י שם עוף חשוב ושמן מין שלו
שירד במדבר. וכע"ז כתב תוס' שם דעוף
זה יש במדבר (מד' התוס' משמע שהשלו עדיין יש
במדבר ומד' הרש"י משמע שירד פעם במדבר והיינו בזמן
שישראל היו שם). ועי' גמ' יומא ע"ה: ד' מיני
שלו הן ואלו הן שיכלי וקיכלי ופסיוני
ושליו. וא"כ מבואר דהשלו שירד במדבר
פסיוני שמו.

ועי' ג"כ ברש"ש (שם קמ:) דיש קורא טהור וקורא שאינו טהור עיי"ש [אלא מה שצע"ק בדברי החת"ס דבגמ' שם (ק"מ:)] נראה דהפסוק קורא דגר ולא ילד היינו הקורא דר' אליעזר מחייב אף הזכר בשילוח הקן ולפי"ד חת"ס הנ"ל מיירי פסוק זה בהקורא שאינו טהור, ובגמ' משמע דקורא מפסוק זה היא קורא הטהור וצ"ע כעת].

פרדי"ץ הוא עוף טהור

והנה מש"כ ברש"י על המשנה (שם) קורא עוף טמא הוא ודרכו לרבוץ על ביצי אחרים, היא ט"ס וצ"ל טהור, וכמ"ש בגליון הש"ס ובמהר"ם, וכן הוא ברש"י על הרי"ף דשם מיירי בהעוף הטהור, וע"כ מחייב ר' אליעזר בשילוח הקן, ומחלוקת ר' אליעזר וחכמים היא דוקא אי בקורא הטהור, זכר, אי מחויב בשלוח הקן עיי"ש בגמ' (ועי' היטב בש"ך סי' רצ"ב סק"ג). וע"ע בתוס' (סג. ד"ה גין) וז"ל וכן אמר [צ"ע למי הכוונה] דהקורא הוא קוק"ו בלע"ז, ואינו, דאותו קוק"ו בחזקת טמא מחזקינן, וקורא טהור היא כדמוכח בפ' שילוח הקן (לקמן קלח: קמ:) דר' אליעזר מחייב בשילוח מפני שהוא טהור ורבנן לא פליגי אלא מפני דרובץ על ביצים שאינן שלו אבל כולוהו מורו דגופו טהור עכ"ל [ואגב, צ"ע מש"כ התוס' דטעם דרבנן פוטרין כיון דרובץ על ביצים שאינן שלו, דלענ"ד בגמ' שם מבואר דהטעם דרבנן פטרי כיון דהוא זכר אבל בנקבה מודי חכמים לר' אליעזר דחייב בשילוח הקן ואע"ג דרובץ על ביצים שאינן שלו כיון דהקורא דרכו בכך ע"כ קרינן ב"י והאם רובצת עיי"ש ברש"י וצ"ע כעת].

מברטנורא (שם) דקורא קורין לו בלע"ז פרדי"ז ועיי"ש בתוי"ט. והנה בברכות (לט.) מבואר דפרגיות היא עוף טהור שהי' נאכל, ורש"י פי' שם דהיינו העוף פרדי"א ואולי ג"כ כוונתו לפרדי"ץ הנ"ל, ובשטמ"ק (ברכות שם) כתב בפירוש דפרגיות הוא מין בשר והוא מין עוף ששמו פרדי"ץ, עכ"ל.

ב' מיני קורא, א' פרדי"ץ, וא' קוק"ו

ובירמי' (י"ז, י"א) קורא דגר ולא ילד עשה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו וגו' וברש"י קורא, קוק"ו בלע"ז: ולא ילד, הקורא הזה מושך אפרוחים שלא ילד: דגר, היא צפצוף שמצפץ בקולו למשוך אפרוחין אחריו, ואלו שהקורא דגר לא ילכו אחריו משיגדלו שאינם מינו כך עושה עושר ולא במשפט. וברד"ק שם, פרני"ז. והיא לכאורה סתירה ברש"י דבירמי' פי' דהקורא היא הקוק"ו ובשמואל פי' דהיא הפרדי"ץ, ועל סתירה זו עמד החת"ס (חולין ריש פ' שילוח הקן), ות"י דיש ב' מיני קורא פרדי"ץ וקוק"ו, והפרדי"ץ היא עוף טהור, והקוק"ו היא עוף טמא, ודוד המלך ע"ה קרא לשאול משיח ד' בשם הקורא הפרדי"ץ דהיא עוף טהור, וירמי' הנביא קרא להחוטא בשם הקורא הקוק"ו דהיא עוף טמא, ומבאר בזה דאע"ג דמבואר בגמ' (שם קמ:) דקורא היינו עוף טהור מ"מ יש ג"כ קורא אחר שהיא עוף טמא, והיינו העוף טמא שרובץ על ביצי עוף טהור המבואר במשנה (שם קלח:), והגמ' מיירי בקורא הטהור שדרכו ג"כ לישב על ביצי עוף טהור אחר.

המסורה על פארטרידז"ש Alectoris

והנה יש לדעת דיש כמה מיני עופות שנקראים פארטרידז"ש, ומצאנו רק על חלק מהם שיש להם מסורה, ולפי"ד הרב לויקה הנ"ל יש מסורה על ב' מינים. אחד Alectoris בלשון הלאטיין, והשני Perdix Perdix בלשון הלאטיין.

והנה Alectoris יש בו כמה מינים, והרב לויקה הנ"ל קיבל מסורה מכמה שוחטים מקהלות חשובות על Chukar Partridge, ובלשון הלאטיין Alectoris Chukar. ובספר מאור לכשרות (עמ' 230) כותב ג"כ שיש לעוף זו מסורה, ומביא ג"כ מספר לימוד השחיטה (אמסטראם תרמ"ד) שהעוף כשר. וכן בספר זבחי כהן [לשו"ב בעיר ליוורני בשנת תקצ"ב לפ"ק, ועי' להגאון החיד"א (מחזיק ברכה ס' פ"ב ס"ו) שכתב ואני ראיתי מסורת של עיר ליוורנון מביא כמה ציורים מעופות שיש עליהם מסורה, ולפי"ד הרב לויקה (בהקונטרס הנ"ל עמ' 13) יש בו ציור (מספר 3) מה Red Legged Partridge, ובלשון הלאטיין Alectoris Rufa, ומביא ג"כ מס' מסורת העוף (עמ' נ"ב) שיש על עוף זה מסורה בלונדון, רומא, צרפת, מאסקאווא.

והנה החילוק בין Red Legged Partridge לה Chukar Partridge היא חילוק דק מאוד דרק מומחה גדול יכול להבחין ביניהם והם מזדווגות יחד, ויש מקום גדול לומר שא"צ מסורה נפרד על כל אחד, כיון שי"ל שהם באמת מין אחד.

ועכ"פ מבואר מתוס' ג"כ דהקוק"ו הוא עוף שאינו טהור, והקורא עוף טהור. וא"כ יוצא מכל הנ"ל דפרדי"ץ היינו עוף טהור, ויש לו ג' שמות, פסיוני (רש"י ב"ק נה.), קורא (רש"י בשמואל א', כ"ו כ'), ורמב"ם בפיה"מ חולין שם), פרגיות (ברכות ל"ט. בשטמ"ק ועי"ש ברש"י).

פרדי"ץ היינו פארטרידז"ש

והנה לפי ד' הרב חיים לויקה שליט"א (בקונטרס על העוף פארטרידז"ש, תשע"א לפ"ק) הוי הפרדי"ץ מה שנקרא כעת בארה"ב "פארטרידז"ש" Partridge, וחילו היא דשם הלאטיין להפארטרידז"ש היא Perdix, והיא קרוב מאוד למבטא פרדי"ץ, וכן בלשון צרפת ג"כ שמו Perdix, והיינו מש"כ רש"י בלשון צרפת פרדי"ץ. ובענין המציאות כתב דהחוקרים אומרים דעוף הפארטרידז"ש כמה פעמים מטילים ביציהם בקנים של עופות אחרים, וכן מקבלים ביצים בקיניהם מעופות אחרים, ובאופנים כזו הגוזלות מתגדלות שלא ע"י הוריהם שילדו אותם, ובזה א"ש מש"כ רש"י (בשמואל וברמי' ובגמ' חולין שם) דכן היא הטבע של הקורא "הקורא דגר ולא ילד". והרב ישראל מאיר לוינגר שליט"א בספרו מאור לכשרות (ירושלים תשע"ב עמ' 229) כתב דטבעו של הפארטרידז"ש היא דהאב רובץ על הביצים שהאם הטילה, (כן נראה כוונתו לפי הבנתו). וזה עולה יפה עם הגמ' חולין שם דכן היא דרכו של הקורא. ומכל הנ"ל נוטין הדברים לומר דהפרדי"ץ היינו הפארטרידז"ש.



Alectoris - פארטרידז"ש



Red Legged Partridge



Chukar Partridge

וכן יש עוד כמה מינים ממשפחת Alectoris (חוץ מב' מינים הנ"ל) ואלו הם:



Philby Partridge
ובלשון הלאטיין
Alectoris Philbyi



Rock Partridge
ובלשון הלאטיין
Alectoris Graeca



Barbary Partridge
ובלשון לאטיין
Alectoris Barbara

ולפי דברי הרב לויקה הנ"ל, רוב שוחטים לא הכירו חילוק ביניהם דבאמת הם דומים מאוד והחילוק ביניהם הוא רק בצבע ויש מקום גדול לומר דהם מין אחד לענין מסורה (עי' דרכ"ת סי' פ"ב סקכ"ד) וכן דעת הרב לוינגר בספרו מאור לכשרות (שם עמ' 230) דהמסורה כוללת בוודאי את כל מיני ה-Alectoris שאין להבחין ביניהם אלא ע"י מומחה.

עוף

ה'שלו' שאכלו ישראל במדבר השמיים

למלך זקוק"ל) התירוס, אך יש מין דומה שאסור. ד) בשו"ת כנסת יחזקאל (יו"ד סי' כ"ד) מבואר שהרע"פ הינכע"ן היא עוף טהור (עיי"ש היטב). ה) בשו"ת יהודה יעלה (סי' צ"ב) כתב שהראפהענד"ל יש עליו מסורה. והנה הרב לויקה הנ"ל ג"כ אמר לי בעל פה שהוא בעצמו ג"כ קיבל מסורה ע"ז.

כמה מיני פארטריז"ש שאין עליהם מסורה

והנה יש לדעת דה-Alectoris פארטריז"ש - והה-Perdix Perdix פארטריז"ש הם ב' מינים נפרדים ואינם מזדווגים זה עם זה. וצריך מסורה על כל אחד בנפרד (ולפי מש"כ לעיל יש על שניהם מסורה בנפרד).

המסורה על פארטריז"ש Perdix

הפארטריז"ש השני שיש עליו מסורה היא מה שנקרא בלשון הלאטיין ה-Perdix Perdix - ונקרא כעת בארה"ב בשם Hungarian Partridge, או Grey Partridge, ובגרמניא נקרא Rebhuhn - רעבהאן. ולפי"ד הרב לוינגר בספרו מאור לכשרות יש לו ע"ז מסורה ממשפחתו, וכן הביא מכמה מקורות שזהו עוף טהור. א) בהמתרגם (חולין פ"י מ"ב) דהרבהוה"ן ידוע שהוא טהור. ב) מספר זבחי כהן (ציור 24, עפי"ד הרב לויקה שם עמ' 16). ג) בתל תלפיות (כרך ט"ו, עמ' 124, תרס"ז), והוא מעיד שבמיאווה הי' ברור להאב"ד שם שהרעבהוה"ן היא עוף טהור, ומעיד ג"כ שהגאון אב"ד ווייטצען (כנראה שכוונתו להמעשי



Hungarian Partridge

וזהו על הכלל כולו יצא - דיש עוד כמה מיני פארטרידזשע"ס שאינם נכללים בב' מינים הפארטרידזשע"ס דלעיל, ועליהם אין מסורה לפי ידיעתינו, וע"כ צריך ליהרר דאף אם נקרא פארטרידז"ש עדיין צריך לברר אם יש עליו מסורה ברורה

והנה כמה מהם:



Bar Backed Partridge
ובלשון לאטיין
Arborophila
Brunneopectus



Chestnut Breasted Partridge
ובלשון לאטיין
Arborophila Mandellii



Snow Partridge
ובלשון לאטיין
Lerwa Lerwa



Tibetan Partridge
ובלשון הלאטיין
Perdix Hadgoniae



Stone Partridge
ובלשון לאטיין
Ptilopachus petrosus



Crested Wood Partridge
ובלשון לאטיין
Rollulus Rouloul

דעת הערוך – פסיוני היינו פאזאן

דיעה ב' על השלו שאכלו ישראל במדבר - הוא דעת הערוך (ערוך פסיון), שפי' פסיוני בלע"ז פסנ"ו עיי"ש, ובאשכנז נקרא עד היום פאזאן (ובלשון ענגליש Pheasant).

ועי' בשו"ת לאא"ז מהר"י שטייף (סי' ר"ב) שנקט כן בפשיטות, וז"ל: וחבר אחד העתיק לי תשובה מאגרת שד"ל, החכם ר' שמואל דוד לוצאטו, שכתב שהעוף הנקרא פאזאן בלשון אשכנז אוכלין אותו באיטלקיא עפ"י מסורה והוא בחזקת טהרה גמורה והיתר גמור בלא שום פקפוק עכ"ד (החכם הנ"ל, ועי' מוסיף לאא"ז ז"ל, וז"ל) ואם שהחכם הנזכר לא נודע בשערי הוראה, עכ"ז בוודאי נאמן ע"ז, כיון שהוא מילתא דעבידי לגלוי, וציינ למש"כ הערוך, ומוסיף הערוך שפסיוני הנזכר בתלמוד קידושין ל"א. הוא פאזאן, ורש"י כ' שהוא מין שליו, וכן הוא בש"ס ביומא ע"ה:, וא"כ בוודאי הוא עוף טהור דהא ישראל אכלו שליו במדבר, עכ"ל.



Pheasant
ובלשון לאטיין
Phasianus Colchicus

המסורה על הפאזאן

ועי' עוד שם שהגאון ר' עקיבא סופר אבד"ק פרעשבורג זצוק"ל הודיע לאא"ז ז"ל ששמע משובי"ם דק"ק פרעשבורג ששוחטים ואוכלים הפאזאנען בפרעשבורג עפ"י מסורה משנים קדמוניות. ועיי"ש ששלח לאא"ז ז"ל מבודאפעסט לפרעשבורג כמה פאזאנען, ומבקש שהבי"ד בפרעשבורג יקבלו עדות, מפי עדות נאמנים, והבי"ד יכתבו לו בחזרה שהן הן אותן העופות הנאכלים עפ"י המסורה והן הנקראים פאזאנען ועיי"ש שמבאר דאע"פ שמבואר בדרכ"ת ס' פ"ב סקל"ד שאין לקבל עדות על מסורה מפי כתבם מ"מ בכה"ג לא מקרי עפ"י כתב לפי החת"ס בחי' עמ"ס גיטין דף ג' וכמה מקומות בתשובות, עכת"ד.

ועיי"ש שמתמה דבשו"ת תשובה מאהבה (ח"ג סי' שכ"ח בגילויני השוע סימני עוף טהור) מוכח דלא הי' בפראג מסורה עליהם, והוא תמוה אם כבר הי' מסורה בפרעשבורג למה לא ידעו מזה בפראג, ונשאר בצ"ע. ועכ"פ היוצא מהנ"ל דבשו"ת מהר"י שטייף נקט בפשיטות דהשליו שאכלו ישראל במדבר הי' הפאזאנען ויש עליהם מסורה משנים קדמוניות והוא עוף טהור. ועי' ג"כ בשו"ת מלמד להועיל (ח"ב סי' ט"ו-ט"ז) שכתב וז"ל "שמעתי שבהרבה קהילות אוכלין פאזאן" עכ"ל.

ועי' עוד שם (ח"א אור"ח סימן קי"ג אות ט"ז) שכתב וז"ל "העיד הרב דק"ק פאזען מו"ה זאב פילכענפעלד בשם מו"ר עזריאל הילדעסהיימער, שמותר לאכול העוף שנקרא פאזאן" עכ"ל, וא"כ משמע להדיא שהיתה מסורה על הפאזאן בגרמניא.

שיש עליו מסורת [שהרי הוא כתב בירחון (תל תלפיות כרך מ"ה עמ' 136, שנת תרצ"ח) שיש מסורה על הפאזאן] והוא גם מעיד שבקהילות סלובקיה (אויבערלאנד) ופרעסבורג אכלו פסיון זה עכ"ד, וניכרים דברי אמת דהרי בשו"ת אא"ז מהר"י שטייף שם, מבואר ג"כ שבאותו זמן שקיבל מסורה מפרעסבורג על פאזאן דיבר בזה עם הרה"ג ר' ישראל וועלץ, וא"כ שניהם מעידים זה שלא בפני זה על דבר אחד שבפרעסבורג אכלו הפאזאן, ועיי"ש במאור לכשרות עוד כמה ראיות שהמדובר בפסיון הירוק.

דעת האגרות משה במסורה על הפאזאן

אולם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' ל"ד) כתב וז"ל, בדבר עופות הנקראים פאזאנע אשר בס' מלמד להועיל כותב להתיר... דיברתי עם הר"ר נפתלי קארעלבאך שהי' רב באשכנז ושאלתיו אם זוכר הוא מקהלתו באשכנז בזה, ואומר שלא ידוע לו זה שהיו אוכלין אבל בס' מלמד להועיל מעיד בשם רבו הרב הילדעסהיימער להתיר... מ"מ הא על השם לבד ודאי אין לסמוך דאולי יש דומין לו שנקראו ג"כ בשם זה, וגם יש שינוי בהשמות בין המדינות, אלא צריך דוקא שהמעידים יראו ויכירו בטביעות עין שעוף זה הוא שאוכלין אותו במדינה ההיא, ויהיו אנשים מדקדקים שלא יאמרו בדדמי, שזהו קשה להשיג, והרי אנחנו רואין שהרב קארעלבאך שהי' רב בסמוך לשם ולא ידוע לו שאכלו אותן אף שהתשובה בס' מלמד להועיל נכתבה לחותנו אלמא דלא הי' מצוי שם שיהי' לאכילה וא"כ ודאי לא ימצאו עדים שיכירו בטב"ע לומר שזהו העוף

ועי' בסמ"ג (מ"ע ס') שכתב וז"ל, ואומר מו' ר"י ברבי יצחק בר רבי שמואל בדק בעוף שקורין פיישנ"ץ ומצא בהם כל סימני טהרה וראה שהתירם וכן היה רבינו יעקב אומר ובני פרובינצא אוכלין אותן עפ"י המסורת, עכ"ל. והביאו ההגהות מיימוני (הל' מאכ"א פ"א הט"ו) והוא גורס בדברי הסמ"ג פיישנ"א עיי"ש, והיא דומה ללשון פאזאן או "ט, Pheasant. וכן יש להפאזאן כל הג' סימני טהרה. וכן בס' זבחי כהן (ציור 1) כתב על הפאזאן שיש עליו מסורה תחת שמו באיטליא בזמנו, וע"ע בס' מאור לכשרות (עמ' 226-229) שהביא עוד כמה מקורות ב פעזענ ענין כשרות הפאזאן, וכמה ראיות דהיינו הפסיוני המוזכר בתלמוד.

על איזה פאזאן יש מסורה

והנה כמו שברוב מיני עופות יש כמה מינים שנקראים בשם אחד, כן הוא ג"כ אצל הפאזאן Pheasant, וע"כ אע"ג דנתברר שיש מסורה על הפאזאן מ"מ עדיין צריכים לברר בדיוק איזה פאזאן הי' נאכל עפ"י המסורה.

ובס' מאור לכשרות (שם) כותב כמה ראיות שהוא הפסיון המצוי, פסיון הירוק, ובלשון גרמניא Fasan פאזאן, ובלשון ענגליש Pheasant, ובלשון הלאטיין Phasianus Colchicus, ואלו ראיותיו:

(א) מס' זבחי כהן (שם) מבואר דהיינו פאזאן זה. (ב) מעדות ששמע מר' יהודה פליקס שהראה בזמנו לרב וועלץ הישיש (והיינו הגאון המפורסם ר' ישראל וועלץ זצ"ל ששימש לדומ"ץ בבוראפעסט בזמנו של אא"ז ז"ל שם) את הפסיון הירוק והוא אישר בשמחה שזהו הפסיון

מסורת טובה הי' מהראוי שלא להתירם
שלא יטעו בעופות הדומים להם, עכ"ל
האג"מ.



שאכלו בבערלין בקהלתו של הרב
הילדעסהיימער ובעל המחבר מלמד
להועיל, ובפרט שיש הרבה עופות הדומים
לעוף זה שצריך לזה דקדוק גדול שאין
לסמוך על סתם אנשים ולא נחשב זה
מסורת ואין לשוחטם, ואף אם היתה

European Quail
ובלשון לאטיין
Coturnix Coturnix



דיעה שהשליו הוא קוועי"ל

מן הים וגו' וכאמתי על פני הארץ.
ויקם העם וגו' ויאספו את השלו וגו',
וא"כ יש לזה הרבה סימנים דאכן זהו
השלו שמדובר בתוה"ק, ובפרט שמשמע
בתוס' בקידושין ל"א. שהפסיון עדיין
הוא במדבר (עי' מש"כ בריש דברינו) (עי' כ"ז
בקונטרס להרב לויקה בענין Quail, ובס' מאור
לכשרות עמ' 221-226).

אבל כאמור לא מצאנו לזה מקור מוסמך
מדברי הראשונים. והרב לויקה
מביא קצת ראי' מהגמ' יומא ע"ה:
דמבואר שם דהשלו הוי כציפורתא,
והיינו שמשורר, והוא Quail אכן משורר,
משא"כ Pheasant ו Partridge אינם
משוררים. [וואולי הני Quail בכלל
פרדי"ן שכתב רש"י בב"ק נ"ה., ד Quail
נראית דומה קצת ל Hungarian
Partridge].

הדיעה הג' - דעת כמה חוקרים בזמנינו,
השלו שאכלו במדבר, הוא
European Quail ובלשון הלאטיין
Coturnix Coturnix, והוא נקראת כהיום
אצל הרבה אנשים ובפרט בא"י "שלו",
אולם לא מצאתי כעת ראי' שזהו השלו
שמוזכר בתורה, אבל כן היא דעת הרבה
חוקרים, וראיותיהם הם בעיקר
מהמציאות כהיום, שעוף זה פורח
בהמונים ע"ג הים הגדול (Mediterranean
Sea) מצפון לדרום ומדרום לצפון,
והרבה פעמים באים ע"י רוח חזק מן
הים למדבר סיני, ומגיעים לשם מחוסרי
כח ופורחים כאַמְתִּים ע"ג קרקע, ואנשים
שדרים במדבריות (Bedouins) צודים
אותם בידיים ואוכלים אותם, מה
שמתאים מאוד להמבואר בפסוק (במדבר
י"א, לא-לב) ורוח נסע מאת ד' ויגז שלוים

ט עוף השמים ה'שלו' שאכלו ישראל במדבר

התושיה (לונדון תרצ"ז), וכן בס' זבחי כהן
ציור 8 מעיד שזהו עוף טהור.

(ג) וכן מביא ע"ז מסורה מכמה שוחטים
זקנים אשכנזים מירושלים, ואלו הם,
הרב אברהם דוד פרידמאן שו"ב, הרב
אברהם בנימין ליכטענשטיין שו"ב, הרב ר'
בער קרעמער שו"ב (מפי בנו ר' אברהם), הרב
חיים חזן שו"ב.

(ג) וכן הרה"ג ר' שלמה יוסף מחפוד
שליט"א מבני ברק ג"כ קיבל ע"ז
מסורה מב' שוחטים באוסטראליא, ואלו
הם, הרב שלום דובער ברקשטיין שו"ב,
והרב יהושע שמואל פוקס שו"ב (נרפס מכתבו
במאור לכשרות עמ' 225 עיי"ש).

המסורה על ה Quail

מצאנו להרבה שוחטים שהעידו על עוף
זה שיש עליו מסורה ברורה, ואלו
הם:

(א) הרב חיים לויקה קיבל ע"ז מסורה
מר' שלמה צווייגענהאפט,
שמפחתו שחטו זה לק"נ שנים, ואמר
שהי' מקובל בראדזין ובראדאמסק ועוד
ערי פולין (ע' באריכות מש"כ בקונטרס על
Quail).

(ב) בס' מאור לכשרות (שם) מביא כן מס'
לימוד השחיטה (אמסטרדאם, תרמ"ד)
ומספר בית דוד (ווארשא תרס"א) ומס' עולם

Japanese Quail
ובלשון לאטיין
Coturnix Coturnix Japonica



(בקונטרסו שם), שניהם נוטים לומר דהם
באמת מין אחד ורק מומחה גדול אפשר
להכיר ביניהם, וע"כ אין צריך לזה מסורה
בנפרד.



כמה מיני Quail

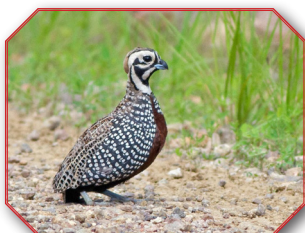
והנה יש עוד מין Quail שהוא דומה מאוד
לה European Quail הנ"ל והוא
ה Japanese Quail ובלשון הלאטיין
Coturnix Coturnix Japonica, ודעת הרב
לוינגער (בספרו שם), והרב חיים לויקה

כמה מיני Quail שאין עליהם מסורה

יש עוד הרבה מיני Quail שיש להם שינויים גדולים מה-European Quail, ועליהם אין מסורה, ואלו הם:



Black Breasted Wood Quail
ובלשון לאטיין
Odontophorus Leucolaemus



Montezuma Quail
ובלשון לאטיין
Arborophila Mandellii



Bobwhite Quail
ובלשון לאטיין
Colinus Virginignus
והוא ג"כ מצוי בארה"ב



Barred Button Quail
ובלשון לאטיין
Turnix Susicator



Tawny Faced Quail
ובלשון לאטיין
Rhynchortyx Cinctus



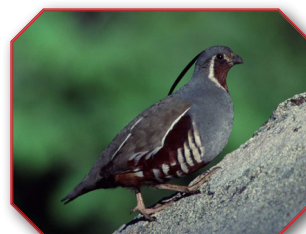
Red Chested Button Quail
ובלשון לאטיין
Turnix Pyrrhorthorax



Australian - Brown Quail
ובלשון לאטיין
Coturnix Ypsilophora



Starred Wood Quail
ובלשון לאטיין
Odontophorus Stellatus



Mountain Quail
ובלשון לאטיין
Oreortyx Pictus

וע"כ צריך לזהר דאף אם נקרא Quail עדיין צריך לברר אם זהו שיש עליו מסורת טהרה. כל מה שכתבנו כאן היא לפי דעת המומחים בזה, ופשוט שא"א לי לקבל אחריות על דבריהם,

ע"כ כל הנ"ל כדי לקיים מצות לימוד התורה ומצות והבדלתם לפי דעת הרמב"ם (עי' רמב"ם הל' מאכ"א פ"א ה"א), ולא למעשה

סיכום העולה מכל הנ"ל

Chukar Partridge ובלשון הלאטיין Hungarian Partridge, Alectoris Chukar ובלשון הלאטיין Perdix Perdix.

(א) יש ג' דיעות מהו השלו שאכלו ישראל במדבר, א, Partridge (עפ"י רש"י בב"ק נ"ה.), ב, Pheasant (עפ"י הערוך), ג, Quail (דעת החוקרים).

(ה) יש עוד כמה מינים במשפחת Alectoris, ולפי"ד הנ"ל הם מין אחד עם Chukar Partridge וא"צ עליהם מסורה בנפרד.

(ב) בתרגום יונתן (שמות ט"ז, י"ג), וברש"י קידושין ל"א. מבואר דהפסיוני היינו השלו שאכלו ישראל במדבר.

(ו) יש עוד כמה מיני פארטרידזשע"ס, שאינם בכלל ב' מינים הנ"ל ואין עליהם מסורה.

(ג) ברש"י בב"ק נ"ה. פי' דהפסיוני היינו הפירדי"ן. ויש מקום לומר שהיינו הפארטריד"ש הנקרא בלשון הלאטיין Perdix.

(ז) בערוך פי' דהפסיוני היינו פסנ"ו, והיינו מה שנקרא בלשון אשכנז עד היום פאזא"ן, ובלשון ענגליש Pheasant, וכן נקט אא"ז בשו"ת מהר"י שטייף (סי' ר"ב) בפשיטות דהיינו השלו שאכלו ישראל במדבר*.

(ד) על ב' מיני פארטרידז"ש יש מסורה א,

* הוספה כעת מצאתי בין כתי"ק של אא"ז מהר"י שטייף ז"ל עוד תשובה קצרה בענין העוף פאזאן, וכיון שלא נדפס עדיין אמרתי להציגו כאן.

בעזה"י, ב' לסדר ושמחת בכל הטוב תשי"ד לפ"ק שוכט"ס וברכת כוח"ט יחול על ראש כבוד ידי"ג הרב הגאון הגדול, מעוז ומגדל, כהן שדעתו יפה צ"ת ונשגב זי"ר יפ"ת כש"ת מוה"ר שמואל זנוויל כהנא פראנקל שליט"א נשיא היראים באונגארן יע"א

אחדשה"ט, יקרתו הגיעני וחשתי למצותו להשיב שהן אמת שבזמנו בא לפנינו השאלה ע"ד עוף הנקרא פאזאן אם היא עוף טהור ומותר לאכלו והיות דקיי"ל יו"ד סי' פ"ב סעיף ב' שעוף טהור אינו נאכל אלא במסורת שלחנו העוף לקה"י פרעשבורג לבדוק אם יש להם שם מסורת על אותו העוף וקבלנו תשובה נכונה מהבי"ד דשם שכן הוא שאותו עוף פאזאן ששלחנו יש להם מסורת שהיא עוף טהור ומותר לאכלו ועל סמך זה התרנו אותו העוף. אמנם אחרי זמן מצאתי בשו"ת בהספר מהגאון המפורסם הרב צירלזאהן זללה"ה מקעשענעוו שאוסר אותו העוף ע"כ צריכין לברר כי אולי ישנם שני מיני פאזאן ואותו שהתרנו אנחנו הוא אותו ששלחנו לפ"ב ונאכל שם במסורה זה וודאי מותר לאכלו וע"כ היה נכון שהבי"ד ישלחו עוד הפעם אותו העוף לפ"ב - אם יש אופן לזה - כדי לברר הענין כי בדרכי תשובה סי' פ"ב או"ק ל"ח כתב שישנם שני מיני פאזאן ואולי זה הפאזאן - ויש לכתוב להה"ג האב"ד מפ"ב שליט"א שהוא כע"ע בירושלים ת"ו. ידידו יונתן שטייף

הנה התשובה הראשונה הנדפס בשו"ת מהר"י שטייף סי' ר"ב הוא מה שנכתב להג"ר עקיבא סופר זללה"ה אבד"ק פרעשבורג יע"א בשעת קבלת עדות באירופא, ואעפ"כ לאחר כמה שנים כשהי' באמעריקע חשש אא"ז ז"ל שאולי אין זה אותו הפאזאן ממש שקיבל עליו מסורת טהרה, וא"כ קשה מאוד להתיר למעשה לאכול הפאזאן כהיום, כנלענ"ד.

להתירם שלא יטעו בעופות הדומים להם.

יב) יש חוקרים הסוברים דהשלו שאכלו ישראל במדבר היינו European Quail ובלשון הלאטיין Coturnix Coturnix, והוא נבנה על כמה דברים טבעיים, ויש ע"ז מסורת טהרה מכמה שוחטים מקהילות אשכנזיות מפולין, מארץ ישראל ועוד.

יג) יש עוד עוף ששמו Japanese Quail ובלשון הלאטיין Coturnix Japonicus שהיא דומה מאוד להEuropean Quail ורק מומחה גדול אפשר להכיר ביניהם, ודעת הרב לוינגר והרב לויקה דא"צ ע"ז מסורה בנפרד דשניהם מין א' הם.

יד) יש עוד הרבה מיני עופות הנקראים Quail שאין עליהם מסורה, וביניהם ג"כ Bobwhite Quail ובלשון הלאטיין Colinus Virginianus, והוא מצוי ג"כ בארה"ב וע"כ צריכים ליזהר בזה.

טו) לא לסמוך על כל הנ"ל למעשה.

ח) בשו"ת מהר"י שטייף שם מבואר דקיבל מסורה על הפאזאנע"ן מהג"ר עקיבא סופר מהשוחטים בפרעשבורג, וכן בשו"ת מלמד להועיל (ח"ב סי' ט"ו וט"ז) ג"כ מבואר דבהרבה קהילות בגרמניה אכלו הפאזאנע"ן.

ט) בס' מאור לכשרות (להרב לוינגר עמ' 226-229) מביא כמה ראיות דפאזאן שהי' נאכל במסורה היא Pheasant המצוי, ובלשון הלאטיין Phasianus Colchicus.

י) גם מביא שם ששמע מעדות, שהראה בזמנו פאזאן הנ"ל להג"ר ישראל וועלץ ואשר בשמחה שזהו הפסיון שהי' נאכל בפרעשבורג (ועולה יפה עם מש"כ בשו"ת מהר"י שטייף ועיי"ש שדיבר בזה עם הגר"י וועלץ ע"ש).

יא) בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' ל"ד) מחמיר שלא לאכול שום פאזאן, שצריך לזה מדקדקים שלא יאמרו בדדמי, וקשה להשיגו, וגם שאל לרב מאשכנז ולא הי' ידוע לו שאכלו אותם, ואף אם יהי' מסורה, מהראוי שלא

